

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN:2459-1149

Article Type
Research Article

Received / Makale Geliş
04.06.2020

Published / Yayımlanma
30.07.2020

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1961>

Dr. Öğretim Üyesi Neşe BÖRÜ
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Nevşehir / TÜRKİYE

Dr. Salih YILMAZ
Okul Müdür Yardımcısı, MEB, Yıldırım, Bursa / TÜRKİYE

Citation: Börü, N. & Yılmaz, S. (2020). Eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeyi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(56), 2119-2125.

EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN VATANSEVERLİK TUTUM DÜZEYİ

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeyini belirlemektir. Tarama modelinde betimsel olarak gerçekleştirilen bu araştırmanın evrenini, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini seçkisiz olarak belirlenen gönüllü 210 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Schatz, Staub ve Lavine (1999) tarafından geliştirilen, Yazıcı ve Yazıcı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan Yurtseverlik Tutum Ölçeği (YTÖ)'dir. Araştırma sonunda, eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeyleri kör vatanseverlik alt boyutunda *orta*, yapıcı vatanseverlik alt boyutunda ise *yüksek* olarak bulunmuştur. Katılımcıların vatanseverlik tutum düzeyi ile 'cinsiyet', 'bölüm', 'kitap okuma sıklığı', 'anne-baba eğitim durumu' değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu araştırmanın sonunda, bireyleri salt eleştirel vatandaş olarak yetiştirmenin ötesinde onların birlik, beraberlik hislerini ve vatan sevgisini kaybetmeden vatanlarını yapıcı nitelikte eleştirebilme potansiyellerinin geliştirilmesine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vatanseverlik, Yurtseverlik, Eğitim Fakültesi, Öğretmen Adayı

DETERMINING THE LEVEL OF PATRIOTISM ATTITUDES OF THE EDUCATION FACULTY STUDENTS

ABSTRACT

The main purpose of this research is to determine the patriotism attitude level of the education faculty students. The participants of this research, which is carried out descriptively, are the students studying at the Education Faculty of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. The sample of the study consists of 210 volunteers who are determined randomly. The data collection tool used in the research is the Patriotism Attitude Scale developed by Schatz, Staub and Lavine (1999) and adapted to Turkish by Yazıcı and Yazıcı (2010). At the end of the research, the blind- patriotism attitude level of the education faculty students was moderate and the constructive patriotism level of the education faculty students was high. There was no significant difference between the patriotic attitude level of the teacher candidates and the variables of "gender", "department", "frequency of reading books", "education level of parents". This research is important in terms of pointing out that teacher candidates can have the ability to criticize their homeland constructively without losing their sense of unity and solidarity. Moreover, qualitative research can be done on this subject.

Keywords: Patriotism, Reasons for Loving the Homeland, Pre-service Teachers, Teacher Candidates

1. GİRİŞ

Vatanseverlik kavramı; birey, grup ve toprağı arasındaki duygusal bağı belirtmektedir. Vatanseverlik, herhangi bir coğrafi yerle sevgiye dayalı bir bağ kuran her etnografik grupta görülebilir. Vatanseverlik için sadece "sevgi" yeterli değildir, vatansever bireyler vatana bağlılık hisseder (Bar-Tal, 1993, s.48). İnsanların herhangi bir gruba ya da millete yönelik hissettiği aidiyetin altında bağlılık yer alır (Druckman, 1994, s.43). Bu bağ, vatana yönelik motive edici güçleri yansıtır. Pozitif bir değerlendirme ve duyguyu barındırır. Gurur, sevgi, sadakat ve ilgiye dayalı içerikleri anlatan inançlar tarafından tanımlanır. Bu türden inançlara sahip olan grup üyeleri "ülkemi ve insanlarımı seviyorum", "ülkeme sadığım", "insanlarımla gurur duyuyorum" gibi cümleleri kullanır. Vatanseverler; ülkenin insanına, kültürüne, toprağına, bitki örtüsüne sevgi duyarlar. Vatanseverler, başka bir grubun ya da yerin üyesi

olmak istemezler. Bazı özel durumlarda ülkesini terk etmek zorunda kalırlar ama daima geri dönmek isterler. Bazen yeni gruplara ve ülkelere gidip vatansever duygular, bağlar geliştirebilirler ancak bağıllık duygusunu hissetmedikçe vatanseverliği deneyimleyemezler (Bar-Tal, 1993, s.48).

Vatanseverlik, milliyetçilik kavramından farklıdır. Milliyetçilik; ayrı, belirgin, bağımsız bir milleti temel amaç olarak görür. Vatanseverlik, gruplara politik organizasyonların doğasını dikte etmez. Vatanseverlik daha genel ve temel bir duygudur. Vatanseverlik şovenizmden de farklılık gösterir. Şovenizm aşırı milliyetçilik, milli gurur ve aşırı derecede milli formları simgelemektir. Şovenizm kavramı militarizm, vatanseverlik ve milliyetçiliği bir araya getiren öfkeli duyguları ifade eder (Bar-Tal, 1993, s.s.51-52). Şovenizm ve aşırı milliyetçilik, fanatik, hararetli milliyetçilikle birlikte kör ve tutkulu/hararetli/kızgın vatanseverlik formlarını gösterir; yabancılara karşı kuşku duyar, sevmez ve diğer grupları reddeder (Shafer, 1955'den akt, Bar-Tal, 1993, s.s.51-52). Vatanseverlik ise resmi bir devlet olup olmadığına bakmaksızın bir millete ya da bir etnik gruba bağıllık duygusu, aidiyet bilgisi olarak anlaşılır (Smith, 2002, 2004'ten akt, Kello ve Wagner, 2014, s.49). Bu sebeple, vatanseverlik devlete biat etmek olarak algılanmak yerine yerel, etnik veya milli bazda bağıllık olarak algılanır (Kello ve Wagner, 2014, s.49).

İnsanlık tarihinde bazı durumlar karakteristiktir. Bu durumlar ilerlemenin olduğu veya krizle karşılaşıldığı zamanlar olmak üzere ikiye ayrılır. İlerleme zamanları toplumsal gelişmenin, ekonomik ilerlemenin ve politik yapının kararlı, dolayısıyla güvende olması olarak karakterize edilebilir. Bu tür zamanlarda vatanseverlik duyguları insanıyla, ülkesiyle ve kültürüyle gurur duyma olarak fark edilmiştir. Aksi durumda yani kriz anlarında kararsızlık, güvensizlik, tehdit, tehlike veya beklenilmeyen sonuçların varlığı söz konusudur. Oysa vatanseverlik hisleri toplumlara seferber eder. Bu yüzden vatanseverlik hissinin toplumun kararlılığı, güvende olmasının gerekliliği, ruhsal plânın değeri ve insanın içsel kültürüyle olan ilişkisi sebebiyle tüm zamanlara hitap ettiği fark edilmiştir (Uzakbayeva, Zhalgasova, Beisembayeva & Kosherbayeva, 2014, s.676).

Bu araştırmanın amacı eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeylerini belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibidir:

- 1) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeylerini kör ve yapıcı vatanseverlik alt boyutlarıyla belirlemek.
- 2) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeylerinde cinsiyet, bölüm, kitap okuma sıklığı ve anne-baba eğitim durumu değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek.

1.1. Kör ve Geliştirici Vatanseverlik

Vatanseverlik kavramının çok boyutlu doğası kör ve geliştirici vatanseverlik olarak kuramsal ayrıma maruz kalarak kavramsallaştırılmıştır (Staub, 1997; akt, Schatz, Staub ve Lavine, 1999). Kör vatanseverlik, ülkeye katı ve esnek olmayan bağıllık duymaktır. Şüphesiz, kesin, pozitif bir değerlendirme, sadık yurttaşlık ve eleştiriye tolerans gösterememek olarak karakterize edilmiştir. Bu faktörler Kelman'ın (1969) (Kelman ve Hamilton, 1989'dan akt, Schatz vd., 1999) ülkeye "duygusal, içli, hassas bağıllık" olan çekirdek öğelerinden meydana gelir. Aksine yapıcı/geliştirici vatanseverlik eleştirel sadakatle karakterize olan bir bağıllıkla ülkeye bağlanmaya işaret eder. Pozitif yönde bir değişim için geçerli grup davranışlarını sorgulayan ve eleştiren bir yaklaşım söz konusudur (Staub, 1989'dan akt, Schatz ve diğerleri, 1999).

Her iki yönelimde ülkeye duyulan duygusal bağ zemininde vatanseverlik yer alır. Bununla beraber kör vatanseverlik milli eleştiriye ve muhalefeti tabiatı gereği sadakatsizlik olarak görünürken, geliştirici vatanseverlik aksini düşünür. Geliştirici vatanseverlik milletin eylemlerine bilfiil karşı çıkabilir ve eleştirebilir çünkü eleştirdikleri şeyler temel milli kaideleri ihlal etmektedir veya uzun dönemli milli çıkarlarla çelişmektedir (Kelman ve Hamilton, 1989'dan akt, Schatz ve diğerleri, 1999). Kör vatanseverlik muhafazakâr siyaset ve siyasal parti kimliğiyle pozitif bir ilişkiye sahiptir; oysa yapıcı/geliştirici vatanseverlik siyasal etkililikle, siyasal bilgiyle, siyasal bilgi-toplamayla, siyasal müdahalecilikle olumlu yönde ilişkilidir. Parker (2009) ise kör ve geliştirici vatanseverlik dışında vatanseverliğin başka bir durumunu belirlemiş ve sembolik vatanseverlik olarak isimlendirmiştir. Sembolik vatanseverlik duygusal bağlarla ve bayrak, milli marş, vatanseverlik performanslarında aşırı hassasiyetle yönlendirilen vatanseverliktir.

Primoratz'ın (2002) görüşleri de benzer yöndedir (akt, Yazıcı ve Yazıcı, 2010, s.651). O'na göre vatanseverlik kavramı kimi vatandaşlar için daha fazla değer yüküdür ve ülkesinin niteliklerini, değerlerini, ülkesinden elde ettiği kazanımları onayladığı için vatanını severken; kimi sadece “benim ülkem” dediği için sever. Her iki vatanseverlik niteliği kabul edildiğinde ideal vatanseverlik gerçekleşmiş olur. Nathanson (1997) ise vatanseverliğe ilişkin tutum ve davranışları aşırı ve ılımlı vatanseverlik olarak sınıflandırmıştır (akt, Yazıcı ve Yazıcı, 2010, s.651) ve bu sınıflandırma Çizelge 1.'de yer almaktadır.

Çizelge 1. Aşırı ve İlimli Vatanseverlik

Aşırı vatanseverlik	İlimli vatanseverlik
<ul style="list-style-type: none"> • Ülkesinin daha üstün olduğuna duyulan inanç • Diğer ülkelere karşı egemen gelme isteği • Ülkesini diğer ülkelerden ayrı görme • Ülkesinin amaçlarına ilke gözetmeksizin bağlılık duymak • Ülkesinin askeri politikalarını koşulsuz desteklemek 	<ul style="list-style-type: none"> • Ülkesine yönelik özel bir sevgi duymak • Ülkesinin başarılı ve gelişmiş olmasını istemek • Ülkesine ayrımcılık gözetmeksizin özel bir ilgi duymak • Milli hedefleri ahlâki ilkeleri gözeterek benimsemek • Ülkesinin politikalarını sorgusuz sualsiz desteklemekten kaçınmak

Kaynak: Nathanson, 1997'den akt, Yazıcı ve Yazıcı, 2010, s.651

Westheimer (2006) da benzer doğrultuda vatanseverliğe ilişkin tutum ve davranışları otoriter ve demokratik olarak sınıflandırmıştır ve bu sınıflandırma Çizelge 2.'de yer almaktadır.

Çizelge 2. Vatanseverliğin Politikası

Otoriter Vatanseverlik	Demokratik Vatanseverlik
<p>İdeoloji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ülkesinin diğer ülkelerden daha üstün olduğuna inanmak • Öncelikle toprağa, doğuştan gelen vatandaşlık hakkına, yasal vatandaşlığa ve hükûmetin hedeflerine bağlılık • Sorgusuz sualsiz bağlılık. • Liderleri kayıtsız şartsız takip etmek, onay vermek. Millettin hatalarını ve toplumdaki çatışmaları görmemek • Toplumdaki farklılıkları tehlike ve istikrara karşı tehdit olarak görmek <p>Sloganlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haklı ya haksız olduğuna bakmaksızın benim ülkem. • Ya sev ya terk et. 	<ul style="list-style-type: none"> • Her milletin düşünceleri saygıya layıktır. • Öncelik demokratik değerlere sadakate verilir. • Sorgulayıcı, eleştirel ve bilinçli bir bakış açısı vardır. • Toplumu özgürlük, adalet gibi evrensel ilkelere göre korumak kollamak. • Millettin hatalarını açıkça kınamak. • Farklı olana saygı göstermek, gerekirse desteklemek • Farklılıklar vatanseverlik unsuru olarak görülür. • Sessiz kalmamak hakkına sahiptir.

Kaynak: Westheimer, 2006, s.610

Benzer bir sınıflamalardan bahseden Kahne ve Middaugh (2007) ise vatanseverliği kör, yapıcı ve aktif olarak üç boyutta ele almıştır. Kör vatanseverlikte kendi milletin başkalarına göre üstünlüğü ve kendi ülkesini eleştirmeme gibi unsurlar öne çıkarken yapıcı vatanseverlikte ulusun fikirleriyle uyumlu, olumlu değişim yönünde eleştiriler yapabilmeye öne çıkmaktadır. Aktif vatanseverlik ise kör ve yapıcı vatanseverlikten farklı olarak demokratik ihtiyaçlar için politik kampanya ve toplantılara aktif katılım şeklindedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik algılarını belirlemeye yönelik bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

2.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 3. ve 4. Sınıflarda öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 210 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1.'deki gibidir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		N
Cinsiyet	Kadın	159
	Erkek	46
Bölüm	Türkçe	71
	İlköğretim Matematik	62
	Fen Bilgisi	37
	Sosyal Bilgiler	30
	İngilizce Öğretmenliği	10
Kitap Okuma Sıklığı	Ayda 1	88
	Ayda 2	71
	2 ayda 1 civarı	41
	Hiç okumam	10
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	117
	Lise ve dengi	30
	Ortaokul	22
	Okuryazar değil	18
	Lisans	14
	Okuryazar	9
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	92
	Lise ve dengi	44
	Lisans	35
	Ortaokul	32
	Okuryazar	6
	Okuryazar değil	1

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı Schatz, Staub ve Lavine (1999) tarafından geliştirilen, Yazıcı ve Yazıcı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan Yurtseverlik Tutum Ölçeği (YTÖ) olmuştur. Ölçek 5'li likert olarak tasarlanmıştır. Ölçeğin tamamında alfa güvenirlik katsayısı .81 çıkarken; kör vatansverlik alt boyutunda .80, yapıcı vatansverlik alt boyutunda .92 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Eğitim Fakültesi öğrencilerinin vatansverlik tutum düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalamalara bakılmıştır. Aritmetik ortalamaları yorumlamada kullanılan aralıklar 1.00-1.79 oldukça düşük, 1.80-2.59 düşük, 2.60-3.39 orta, 3.40-4.19 yüksek, 4.20-5.00 ise oldukça yüksek olarak değerlendirilmiştir. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin vatansverlik tutum düzeyleri, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığı normal dağılım gösterdiğinden parametrik testlerden *t-testi* ile analiz edilmiştir. Diğer değişkenlerin katılımcı algılarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığı, normal dağılım göstermediğinden nonparametrik testlerden *Kruskal-Wallis H* testi ile analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Vatansverlik Tutum Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt amacı kapsamında eğitim fakültesi öğrencilerinin vatansverlik tutum düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama değerlerine bakılmış ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Vatansverlik Tutum Düzeyleri

	N	$\bar{X}$	Düzye
Kör Vatansverlik	210	2.87	Orta
Yapıcı Vatansverlik	210	4.28	Yüksek

Tablo 2'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatansverlik tutum düzeyleri kör vatansverlik alt boyutunda *orta*, yapıcı vatansverlik alt boyutunda ise *yüksek* olarak bulunmuştur.

3.2. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Vatansverlik Tutum Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Analizi

Araştırmanın ikinci alt amacı kapsamında eğitim fakültesi öğrencilerinin vatansverlik tutum düzeyleri bazı değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak katılımcıların vatansverlik tutum

düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından ele alınmış ve *t-testi* yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre Yapılan T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kör Vatandaşlık	Kadın	159	2.88	.66	203	-.131	.896
	Erkek	46	2.90	.73			
Yapıcı Vatandaşlık	Kadın	159	4.33	.56	203	-.503	.616
	Erkek	46	4.38	.49			

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum katılımcıların vatandaşlık tutumlarında cinsiyetin etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutum düzeyleri ikinci olarak bölüm değişkeni açısından ele alınmış ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Bölüm Değişkenine Göre Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	N	Bölüm	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kör Vatandaşlık	10	İngilizce Öğretmenliği	87.70	4	1.161	.885
	71	Türkçe	104.04			
	37	Fen Bilgisi	110.23			
	30	Sosyal Bilgiler	106.72			
	62	İlköğretim Matematik	106.64			
Yapıcı Yurttaşlık	10	İngilizce Öğretmenliği	76.85	4	7.275	.122
	71	Türkçe	114.45			
	37	Fen Bilgisi	88.01			
	30	Sosyal Bilgiler	111.80			
	62	İlköğretim Matematik	107.26			

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutumlarında bölüm değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum katılımcıların vatandaşlık tutumlarında öğrenim gördükleri bölümlerin etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutum düzeyleri üçüncü olarak kitap okuma sıklığı değişkeni açısından ele alınmış ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	N	Kitap okuma sıklığı	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kör Vatandaşlık	88	Ayda 1	102.57	3	1.046	.790
	71	Ayda 2	104.96			
	41	2 ayda 1 civarı	113.85			
	10	Hiç okumam	100.85			
Yapıcı Yurttaşlık	88	Ayda 1	105.69	3	4.382	.223
	71	Ayda 2	112.75			
	41	2 ayda 1 civarı	100.76			
	10	Hiç okumam	71.80			

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutumlarında kitap okuma sıklığı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum katılımcıların vatandaşlık tutumlarında kitap okuma sıklıklarının etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin vatandaşlık tutum düzeyleri dördüncü olarak anne eğitim durumu değişkeni açısından ele alınmış ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	N	Anne Eğitim Durumu	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kör Vatanseverlik	117	İlkokul	106.61	5	1.157	.949
	22	Ortaokul	102.64			
	30	Lise ve dengi	106.05			
	14	Lisans	97.68			
	9	Okuryazar	121.50			
	18	Okuryazar değil	98.97			
Yapıcı Yurseverlik	117	İlkokul	103.72	5	5.866	.320
	22	Ortaokul	99.25			
	30	Lise ve dengi	108.30			
	14	Lisans	100.43			
	9	Okuryazar	151.72			
	18	Okuryazar değil	100.86			

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutumlarında anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum katılımcıların vatanseverlik tutumlarında anne eğitim durumunun etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutum düzeyleri beşinci olarak baba eğitim durumu değişkeni açısından ele alınmış ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Yapılan Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	N	Baba Eğitim Durumu	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Kör Vatanseverlik	92	İlkokul	108.02	5	2.513	.775
	32	Ortaokul	98.38			
	44	Lise ve dengi	106.53			
	35	Lisans	105.74			
	6	Okur yazar	109.67			
	1	Okur yazar değil	22.50			
Yapıcı Yurseverlik	92	İlkokul	102.43	5	3.650	.601
	32	Ortaokul	108.77			
	44	Lise ve dengi	112.95			
	35	Lisans	98.41			
	6	Okur yazar	106.92			
	1	Okur yazar değil	194.50			

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin vatanseverlik tutumlarında baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu durum katılımcıların vatanseverlik tutumlarında baba eğitim durumunun etkisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4. TARTIŞMA, YORUM, ÖNERİLER ve SONUÇ

Araştırmaya katılan eğitim fakültesi öğrencilerinin yapıcı vatanseverlik düzeyi (=4,28) “yüksek” düzeydeyken, kör vatanseverlik düzeyi (=2,87) orta düzeydedir. Bu araştırmada her ne kadar yapıcı vatanseverlik düzeyi kör vatanseverlik düzeyine göre yüksek olsa da araştırmaya katılan öğrencilerin kör vatanseverlik düzeyinin ‘orta’ olması dikkat çekici olabilir. Çünkü bu düzey, öğretmen adaylarının sosyal adalet liderliği becerilerini olumsuz etkileyebilir. Çünkü sosyal adalet liderliği becerilerine sahip bir bireyin sistemin olumsuz yanlarını görebilmesi ve gerektiğinde bu durumlara itiraz edebilmesi gerekir (Wang, 2018; Furman, 2012; McKenzie vd., 2008). Dahası, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin mesleki yeterliği ilk 3 yıl içinde düşüktür. Araştırmanın katılımcılarının 2 yıl sonra öğretmen olma potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda ve onların kör vatanseverlik tutum düzeyinin de orta olması özellikle mesleğe başladıkları ilk yıllarda eğitim sistemini nitelikli değerlendirebilme becerilerini daha da olumsuz etkileyebilir (Stanulis & Floden, 2009). Tüm bu öngörülerin üstesinden gelebilmek için bireylerin eleştirel düşünebilme becerilerinin etkili olması gerekir. Bu sebeple eğitim fakültesi öğrencilerinin eğitim süreci içerisinde yapıcı vatanseverlik eğitimi üzerine öğrenim görmesi hem milli değerlerin korunması hem de eğitimin kalitesi açısından önemlidir. Burada dikkat edilmesi

gereken nokta bireyleri salt eleştirel vatandaş olarak yetiştirmenin ötesinde onların vatan sevgisini kaybetmeden yapıcı nitelikte eleştirebilme potansiyelini geliştirmektir.

Öğretmen adaylarının vatanseverlik tutum düzeyi ile ‘cinsiyet’, ‘bölüm’, ‘kitap okuma sıklığı’, ‘anne eğitim durumu’ ve ‘baba eğitim durumu’ değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmanın bu sonucunda örneklemin özelliği etkili olabilir. Ayrıca bu konuyla ilgili nitel araştırmaların yapılması da etkili olabilir. Yine de bu araştırma öğretmen adaylarının vatan sevgisini, birlik ve beraberlik hislerini kaybetmeden yapıcı nitelikte eleştirebilme yeterliliğine sahip olunabileceğine dikkat çekmesi açısından önemlidir.

Sonuç olarak katılımcıların kör vatanseverlik tutum düzeyi ortayken, yapıcı vatanseverlik düzeyi yüksektir. Katılımcıların vatanseverlik tutum düzeyi ile belirlenen değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

KAYNAKÇA

- BAR-TAL, D. (1993). Patriotism as fundamental beliefs of group members. *Politics and the Individual*, 3(2), 45-62.
- DRUCKMAN, D. (1994). Nationalism, patriotism, and group loyalty: A social psychological perspective. *Mershon International Studies Review*, 38, 43-68.
- FURMAN, G. (2012). Social justice leadership as praxis: Developing capacities through preparation programs. *Educational Administration Quarterly*, 48(2), 191-229.
- KAHNE, J. & MIDDAUGH, E. (2007). *Is patriotism good for democracy?* In J. Westheimer (Ed.). *Pledging allegiance: The politics of patriotism in America's schools.*(pp. 115-126). New York: Teachers College Press.
- KELLO, K. & WAGNER, W. (2014). Intrinsic and extrinsic patriotism in school: Teaching history after Estonia's critical juncture. *International Journal of Intercultural Relations*, 43, 48-59.
- McKENZIE, K. B., CHRISTMAN, D. E., HERNANDEZ, F., FIERRO, E., CAPPER, C. A., DANTLEY, M. & SCHEURICH, J. J. (2008). From the field: A proposal for educating leaders for social justice. *Educational administration quarterly*, 44(1), 111-138.
- PARKER, C. S. (2009). Symbolic versus blind patriotism: distinction without difference? *Political Research Quarterly*, May, 1-18.
- SCHATZ, R. T., STAUB, E. & LAVINE, H. (1999). On the varieties of national attachment: Blind versus constructive patriotism. *Political Psychology*, 20(1), 151-174.
- STANULIS, N.R. & FLODEN, R. E. (2009). Intensive mentoring as a way to help beginning teachers develop balanced instruction. *Journal of Teacher Education*, 60(2), 112-122.
- UZAKBAYEVA, S., ZHALGASOVA, S., BEISEMBAYEVA, A. & KOSHERBAYEVA, G. (2014). The Patriotism Education Content at the Present Stage. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 675-679.
- WANG, F. (2018). Social Justice Leadership Theory and Practice: A Case of Ontario. *Educational Administration Quarterly*, 54(3), 470-498.
- WESTHEIMER, J. (2006). Politics and patriotism in education. *Phi Delta Kappan*, 87(8), 608.
- YAZICI, S. & YAZICI, F. (2010). Yurtseverlik eğitimi: Tarih ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin algı, tutum ve eğitimsel uygulamalarına yönelik bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 3(10),649-660.